

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

PROJEKT VÝZKUMU DIPLOMOVÉ PRÁCE

Téma: Nejčastější krizové situace u klientů s poruchou autistického spektra.

Problém: Nejčastější krizové situace u klientů osobní asistence APLA jihomoravského kraje a jejich řešení.

Otázka: Jaké nejčastější krizové situace řeší osobní asistenti občanského sdružení APLA jm. u klientů s poruchou autistického spektra?

Úvod: K vypracování diplomové práce jsem si zvolila téma nejčastější krizové situace u klientů s poruchou autistického spektra (dále jen PAS). Toto téma jsem si zvolila především z toho důvodu, že již třetím rokem spolupracuji s občanským sdružením Apla jihomoravského kraje. Ve spolupráci s touto organizací jsem se setkala již s mnoha klienty s touto poruchou. Každý z nich se nelišil pouze věkem a diagnózou, ale také svým chováním. Až po práci s těmito lidmi jsem si uvědomila, jak důležité je, mít o této problematice dostatek informací. Mnoho lidí se s tímto spektrem může setkat, ať se jedná o soukromý život či život pracovní. Proto bych těmto lidem ráda nastínila nejčastější situace, které se u těchto lidí vyskytují a také návrhy možných řešení.

Problematikou agrese u osob s mentálním postižením¹ se zabývalo již mnoho autorů a studentů ve svých publikacích a závěrečných pracích. Krizové situace u osob s PAS jsou v malém množství obecně nastíněny pouze v několika málo stručných kapitolách některých publikací.² Tato problematika je zastíněna i přesto, že by mohla v budoucnu ulehčit práci mnoha asistentkám a učitelům.

Cíl: Z tohoto důvodu bude cílem diplomové práce prozkoumat s jakými nejčastějšími krizovými situacemi se asistenti APLA jm. u klientů setkávají. Patří k nim návrhy možných řešení, obecná východiska řešení a řešené modelové situace. Vzhledem k nedostatečnému předchozímu zkoumání obohatí teoretické poznání. Z praktického hlediska tato problematika odkryje možná řešení všem asistentům a lidem pracujícím s osobami s poruchou autistického spektra. Počínaje učiteli běžných základních škol, kteří mají ve své třídě integrované dítě s PAS a nemají s touto problematikou zkušenosti z důvodu dlouholetého osvobození od povinné školní docházky a pozdější segregaci těchto žáků. Až po ostatní učitele speciálních škol, asistentům pedagoga a všem lidem, kteří s těmito lidmi pracují. Vzhledem k mé dlouholeté spolupráci s APLA jm. bude pro mě osobně přínosné toto téma více prozkoumat a seznámit se s krizovými situacemi i u ostatních klientů.

¹ČADILOVÁ, V., JŮN, H., THOROVÁ, K. Agrese u lidí s mentálním postižením a autismem. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 243 s. ISBN 978-80-7367-319-2.

EMERSON, Eric. Problémové chování u lidí s mentální retardací. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 166 s. ISBN 9788073673901.

http://is.muni.cz/th/350254/pedf_b/Bakalarska_prace_bf4qz.pdf

²JŮN, Hynek a Kateřina BALICKÁ. Terapie problémového chování a fyzické restriktce. Vyd. 1. Praha: Asociace pomáhající lidem s autismem - APLA Praha, střední Čechy, 2012, 59 s.

SCHOPLER, Eric a Gary B MESIBOV. Autistické chování. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997, 303 s. ISBN 8071781339.

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

Hlavní výzkumná otázka: *Jaké nejčastější krizové situace řeší osobní asistenti občanského sdružení APLA jm. u klientů s poruchou autistického spektra?*

Vedlejší výzkumné otázky:

- *Jaké podmínky krizové situace vyvolávají?*
- *Jak tyto situace probíhají?*
- *Jaké jsou návrhy možných řešení?*
- *Jak situacím můžeme předcházet?*
- *Do jaké míry se situace u klientů liší?*

Volba typu výzkumu a zdůvodnění

K zpracování empirické části jsem si zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Tuto strategii jsem si vybrala zejména z toho důvodu, že kvalitativní výzkum mi umožní do krizových situací nahlédnout hlouběji než je tomu u výzkumu kvantitativního. Mohu získat více informací o samotných klientech a lépe si odpovědět na stanovené otázky. Kvalitativní metoda mi umožňuje stále rozvíjet a prohlubovat dané téma. Za další důvod považuji, že zjištění se uvádí ve slovní podobě a mohu tak získat informaci mnohem více než je tomu u možnosti kvantitativního výzkumu. Osobní setkání s účastníky výzkumu je pro mě rovněž pozitivem.

Návrh metody sběru dat

Ve výzkumu využiji kvalitativní, výzkumnou strategii.

Způsob zjišťování je fenomenologické zkoumání. Toto zkoumání mi umožňuje hlouběji analyzovat zkušenost a fenomén, kterou mají osobní asistenti. Cílem tohoto přístupu v mé práci bude, vstoupit do vnitřního světa asistentů. Budu analyzovat získaná data, s cílem vysvětlit esenci prožité zkušenosti. Výsledkem bude text, metodika, který bude znít pravdivě pro asistenty, kteří tuto zkušenost měli, a poskytne vhled pro toho, kdo jí neměl. Tuto techniku jsem zvolila zejména z toho důvodu, že chci zkoumat význam prožité zkušenosti skupiny asistentů a porozumět mu. Dále problematika krizových situací není dostatečně prozkoumána a zpracována. (Hendl, 2005)

Metodou získávání dat pro mě bude kvalitativní rozhovor pomocí skupinového interview. Metoda skupinového interview je pro mě prospěšná zejména z toho důvodu, že účastníci budou odpovídat na mé otázky a budou slyšet odpovědi ostatních. Budou na ně reagovat a doplňovat své zkušenosti. Při skupinovém rozhovoru využiji také rozhovor pomocí návodu. Metodou vyhodnocení pro mě bude výchozí fenomenologická interpretace.

Výzkum bude prováděn ve spolupráci s občanským sdružením APLA jm., která mi umožní kontakt s osobními asistenty. Přístup k informacím mi umožní tzv. intervize³, kde se bude o této problematice blíže diskutovat prostřednictvím skupinového interview. Každé intervizi se zúčastní celkem šest

³ **Intervize:** Intervize je způsobem sdílení případové práce, zkušeností, vzájemné podpory a reflexe mezi kolegy. Slovník cizích slov. In: Abz: Intervize [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/intervize>

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

osobních asistentů. Intervize proběhnou celkem čtyřikrát s rozdílnými účastníky. Výzkumu se tedy zúčastní celkem 24 asistentů APLA jm.

Každá intervize bude probíhat optimálně hodinu a půl, nejdéle však dvě hodiny. Vždy bude záležet na současném rozpoložení zúčastněných. Intervize by měla probíhat do té doby, než zjistíme všechny možné situace a jejich řešení.

Při výzkumu budu vycházet z teoretické části, z odborné literatury, ostatních závěrečných prací a zejména z osobní zkušenosti. Intervize bude se souhlasem nahrávána a následně zpracována do DP. Během sběru dat budu vycházet také z předvýzkumu, z pilotní intervize. Zkušební intervize se uskuteční v červnu roku 2014. Umožní mi poskytnout osobní zkušenost pro vedení intervize a také si připravit více otázek a námětů na ostatní intervize. Výchozí pro mě bude také zpětná vazba od ostatních asistentů. Pilotní intervize mi umožní získat data předem a pomůže mi k úspěšnosti v intervizích dalších.

Úryvek z připravovaného nástroje sběru dat

- Nástrojem sběru dat je kvalitativní rozhovor pomocí skupinového interview a rozhovoru pomocí návodu.
- **Fáze rozhovoru:**

Příprava:

- Příprava intervize.
- Navržení otázek pro asistenty a sepsání přípravy.
- Potvrzení účasti asistentek.

Organizace:

- Příprava místnosti a občerstvení.

Uvítání:

- Osobní představení.
- Zdůvodnění intervize.
- Pro co bude intervize užitečná a jak zpracovaná.
- Kde asistenti naleznou konečnou fázi výzkumu.

Lehká konverzace:

- Mé představení, seznámení s tématem.
- Upozornění na záznamové zařízení a poskytnutí souhlasu asistentů.
- Jak se asistenti jmenují, co studují a jaké klienty navštěvují.

Začátek:

- Uvedu téma intervize, seznámím je s problémem. Nastíním možné příklady situací, aby asistentům bylo přiblíženo o co vlastně v intervizi půjde a co bude jejím cílem.
- Poprosím asistenty, aby byli co nejvíce sdílní a aby vždy mluvili po jednom.
- Nyní začnu pokládat otázky, zprvu neurčité.
- V průběhu budu dávat příklady ze své asistence. „Já jsem například zažila tuto situaci..“
- Asistenty to inspiruje a rozpoutá k další diskuzi.
- Postupně budu klást otázky určitější a prohlubovat téma.

Konec: Poděkuji účastníkům za spolupráci a rozloučím se s nimi.

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT**Scénář rozhovoru:**Úvodní rozhovor:

Co si představujete pod pojmem krizové situace?

První rozhovor:

1. Slyšeli jste někdy o možných krizových situacích u osob s poruchou autistického spektra?
 - a) Kde jste se o těchto situacích dozvěděli?
 - b) Před tím, než jste začali s klientem pracovat, seznámil vás někdo se specifickými chováními u klienta? (rodič, předchozí asistent)
 - c) Po tom, co vás někdo upozornil na specifika chování klienta a možné problémy, poradil vám rodič či předchozí asistent, jak postupovat při této situaci?

Druhý rozhovor:

1. Setkali jste se někdy při asistenci s nějakou situací, s kterou jste si nevěděli rady?
 - a) Co za situaci to bylo?
 - b) Zkuste popsat tuto zkušenost.
 - c) Jak jste se v této situaci cítili?
 - d) Jak jste se situaci snažili řešit?
 - e) Jak jste jí nakonec vyřešili?
2. Jak by tuto situaci vyřešili ostatní u svých klientů?
3. Myslíte si, že jste někdy zažili se svým klientem krizovou situaci?
4. Můžete již popsané zkušenosti označit za krizové situace?
 - f) Které ano, které spíše ne?
5. Jaký podmět nejčastěji negativně působí na vašeho klienta?
6. Co krizové situace vyvolalo?
 - g) Jaký podmět?
7. Co děláte pro to, aby krizová situace vůbec nenastala?
8. Jde jí nějak předcházet?
 - f) Kterým situacím ano, kterým ne?

Třetí rozhovor:

1. Kdybyste byli obeznámeni předem s možným chováním klienta a jeho řešením, myslíte si, že by to pro vás bylo snadněji řešitelné? (Od rodičů či předchozích asistentů)
2. Kdybyste před tím četli článek o možných nejčastějších krizových situacích a jejich řešení, věděli byste, jak ve vaší situaci postupovat?
 - h) I když by se třeba nejednalo o stejnou situaci?

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

- i) Jak by vám možný návod pomohl?
3. Naskytla se u vás někdy taková krizová situace, že jste přemýšleli o ukončení asistence či změnu klienta?
- j) Jaká situace to přesně byla?
 - k) Zůstali jste nadále pracovat s klientem?
 - l) Jestli ano, co vás přimělo k tomu u klienta dále zůstat?
 - m) Vyskytla se tato, nebo jiná, situace ještě někdy

Etické a praktické problémy při výzkumu:

Ve výzkumu by mohla nastat řada etických a praktických problémů. Mezi nejčastější etické problémy patří informovaný souhlas. V mém výzkumu by mohl nastat problém s tím, že asistenti nebudou souhlasit s nahráváním rozhovoru. Předem je upozorním, že nikde nebude zveřejněno jejich ani klientovo jméno.

Během rozhovoru se asistenti budou muset vyjádřit i k tomu, jak se během situací cítili. Bude se jednat zejména o emoční bezpečí. Zaměřím se na to, co je rozčililo a třeba i na to, proč s klientem přestali pracovat. Nejcitlivější pro asistenty asi bude hovořit o klientovi, s kterým se právě kvůli krizovým situacím museli rozloučit. Mohou to považovat za osobní selhání a nebudou se o tom chtít blíže zmiňovat. Při rozhovoru bude proto důležité navodit příjemnou atmosféru a dát asistentům prostor pro vyjádření svých zkušeností a nabídnout jim jisté pochopení. Problém může nastat v případě, kdy asistenti popisují problémovou situaci a její řešení, jestliže si zvolili špatnou cestu. Budou vědět, že jejich jednání bylo chybné, mohou se za své řešení stydět, nebo toto řešení mohou úplně vynechat, zatajit. Vymyslí si jednání jiné, pro ně přijatelnější.

Další problém může nastat při zpřístupnění práce účastníkům výzkumu. Účastníkům řeknu, kdy bude práce dokončena a kde ji případně najdou. Případně jim mohu nabídnout mojí emailovou adresu a po dokončení práce jim projekt zaslat. Další možností bude vyvěšení práce na stránkách APLA jm. Práci jim poskytnu z toho důvodu, že bude sestavována zejména pro asistenty. Může však nastat problém nepochopení analýz a interpretaci dat.

Za praktický problém mohu považovat zejména to, že neseženu dostatečný počet asistentů, někteří asistenti se na intervizi nedostaví. V tomto případě bude uskutečněna další intervize pro ty asistenty, kteří se nemohly zúčastnit. Další problém může nastat například v situaci, kdy budou účastníci ve špatném rozpoložení, budou unavení, nebo budou mít osobní problémy. Z vlastní situace vím, že v těchto případech se člověku nechce svěřovat, něco řešit či komunikovat ve skupině. Navozením přátelské atmosféry s prvky motivace bychom této situaci mohli předcházet. Dalším problémem může být časová náročnost intervize. Asistenti nebudou mít tolik času, nebudou ho chtít trávit tímto způsobem apod. Z praktického hlediska by mohlo nastat selhání i z mé strany, kdy budu špatně intervizi vést, budu klást nesrozumitelné nebo špatně položené otázky apod. K vyvarování se zmíněných situací mi pomůže pilotní intervize. Dále bude těžké najít společný volný termín. Bude to časově náročné zejména pro mě a APLA jm., s kterou se však budu moci na všem domluvit. V tomto výzkumu nevidím žádné další etické a praktické problémy. Některé se však mohou naskytnout i během realizace výzkumu.

Záznam z prvního realizovaného rozhovoru:

K prvnímu realizovanému rozhovoru jsem si zvolila tři osobní asistenty APLA jm. Tři účastníky jsem si zvolila z toho důvodu, že mi doposud nebyl uskutečněn vstup do terénu. APLA jm. má všechny své intervize naplánované na rok dopředu. Proto nebylo možné udělat tuto zkušební intervizi v tomto

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

termínu. Realizace proběhne v červnu toho roku. Nebylo to možné i přes to, že některé osobní asistenty znám osobně a některé navštěvují stejný obor na pedagogické fakultě. Proto s předvýzkumem souhlasily.

Intervize bude vždy probíhat ve známém prostředí pro asistenty a to v sídle APLA jm. Nyní jsme intervizi uskutečnili s asistentkami v místě pro ně známé a příjemné a to v budově školy Pedagogické fakultě MU. Místo ve škole jsem hledala záměrně, aby bylo klidné a příjemné.

S asistentkami jsem postupovala podle předchozího plánu rozhovoru.

Seznam účastníků interviu:

Asistenti	Klienti
A1: 25 let, student prvního ročníku Mgr. Obor speciální pedagogika pro učitele a grafického umění	K1: 12 let Dg: Aspergerův syndrom
A2: 23 let, student prvního ročníku Mgr. Obor speciální pedagogika pro učitele.	K2: 11 let, Dg: Dětský autismus, Středně těžká mentální retardace
A3: 22 let, student posledního ročníku bakalářského studia obor speciální pedagogika	K3: 22 let, Dg: Vysoce funkční autismus

Co si představujete pod pojmem krizové situace?

„Nevím přesně, co jsou to krizové situace, ale první věc co mě napadla je nějaká agrese či nevhodné chování klienta vůči mně nebo okolí“

„Mě třeba hned napadl nějaký útěk, kdy mě klient třeba uteče a já budu v krizi.“

„Já nevím, mě třeba napadl afekt, nebo něco takového“

Slyšeli jste někdy o možných krizových situacích u osob s poruchou autistického spektra?

Kde jste se o těchto situacích dozvěděli?

„O krizových situacích jsem už slyšela třeba ve škole na semináři, ale nikdy jsme to neprobírali do hloubky. Bavili jsme se spíš o těch záchvatech, afektu a tak.“

„Já jsem se o tom dozvěděla po prvé v APLE, když jsem vyplňovala individuální a krizový plán, ale nevím přesně, jestli je to ono.“

„Já jsem o nich asi už slyšela, ale víc nad nimi nepřemýšlela, možná až teď, když se o tom začínáme bavit, mě jich pár napadlo.“

Před tím než jste začaly s klientem pracovat, seznámil vás někdo se specifickými chování u klienta? (rodič, předchozí asistent)

„Jo, mě před asistencí něco říkali v Aple. „

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

„Já se o tom bavila s předchozí asistentkou, s kterou jsem byla na první asistenci. Ta mi řekla, co klientovi vadí a na co si mám dávat pozor. Nebo co by se mohlo stát.“

„Mě se o tom zmínili spíš v Aple, rodiče pak už toho moc neřekli, ale pak jsem přicházela ještě na pár věci, které mi neřekl někdo.“

Po tom co vás někdo upozornil na specifika chování klienta a možné problémy. Poradil Vám rodič či předchozí asistent, jak postupovat při této situaci?

„Já na to přišla sama, ostatní mi řekli jenom to, co má rád a nějaké specifika, ale o chování moc ne.“

„Jo, mě předchozí asistentka řekla, že při afektu mi nic nepomůže a mám ho tak nechat, tak jsem to zkoušela. Ale postupem jsem stejně zkoušela jiné techniky, které jsem třeba našla v knížce a tak.“

„No, mě to jeho mamka řekla, ale v průběhu se pak naskytlo plno jiných situací, o kterých kdybych věděla, tak mi to určitě pomůže.“

Setkaly jste se někdy při asistenci s nějakou situací, s kterou jste si nevěděly rady?

„Ano, setkala jsem se s pár situacemi, s kterými jsem si rady opravdu nevěděla. Nevím, jestli to jde zrovna označit za krizovou situaci, ale možná jo. Například jsem šla vyzvednout klienta ze školy a on už tam nebyl. Čekala jsem na něho v hale, dokud mi jedna učitelka neřekla, že už šel. Prostě zapomněl, že ho mám vyzvednout. Tak jsem rychle jela k němu domů a doufala, že jel právě tam a že jeho prarodiče budou doma, protože u sebe nemá klíče. Určitě by jel zase zpátky a míjeli bychom se tak celý den. Ještě ke všemu se často baví s cizími lidmi nebo je drzej na lidi v autobuse, tak jsem byla hodně vyděšená. Hned jsem volala rodičům, že jel domů. Naštěstí byl doma.“

„No, já s klientem pár takových situací zažila a je to u něj mnohem častější, protože má ještě středně těžkou mentální retardaci, proto se s ním nedá moc na věcech domluvit, ale základní požadavky zvládne. Na začátku, kdy jsme spolu začali pracovat, to bylo strašně těžké. Jakkmile nebylo podle něj, chytl strašný afekt. Lehl si na zem, začal křičet, házet sebou, škrábat a jednou mě i pokousal. Někdy to trvalo i půl hodiny. No a to jsme šli zrovna ven, procházeli se po cestě jako každý týden a klient chtěl jít jednou cestou. Ale tam byla slepá ulice, nemohla jsem mu vysvětlit, že to nejde, tak si zase lehl na zem a začal křičet. Nejhorší bylo, že to bylo kousek silnice a on mi začal válet prostě sudy do silnice. U takových záchvatů, které má, je nejlepší počkat, než se vyvzteká. Nic jiného na něj nepomáhá. Tak jsem se snažila jenom zabránit tomu, aby si nějak neublížil, samozřejmě jsem na něj pořád mluvila a nabízela mu jogurty a sušenky, prostě všechno, ale nepomohlo to. A pak šla kolem nějaká stará paní a zeptala se mě, jestli nechci pomoci. A jak si všiml někoho jiného, tak zbystřil a přestal.“

„Já jsem zažila hodně krizových situací zejména s bývalým klientem. Ten je už dospělý, proto je mnohem větší a silnější než já. Uhlídat ho bylo něco. Například mi jednou na Svobodáku utekl mezi dav lidí. Byl mnohem rychlejší než já, tak jsem ho tam naháněla asi deset minut. Vždycky jsem se přiblížila a utekl. Vyřešila jsem to tak, že když jsem k němu přiběhla, začala jsem mu nabízet věci, které má rád, nebo které rád dělá. Tak trochu zpomalil. Pak jsem mu připomněla to, že to řeknu jeho mamince a zastavil úplně.“

Jak by tuto situaci vyřešili ostatní u svých klientů?

„Já bych asi všechny situace vyřešila podobně, u toho afektu bych na něj mluvila a nabízela mu věci, které má rád. Možná bych s ním zašla až do té uličky a nechala se ho přesvědčit, že prostě dál jít nemůže. Ale to v jiných situacích asi stejně nepůjde. A u toho útěku teda vůbec nevím, to bych byla hodně zoufalá.“

„Já bych u obou postupovala určitě stejně.“

„I já, ten afekt u klienta je strašně těžko řešitelný, proto si jich asi pár musíme zažít a pořád zkoušet no.“

Myslíte si, že jste někdy zažily se svým klientem krizovou situaci?

„Jelikož můj klient má Aspergerův syndrom, tak si myslím, že jich moc není, ale něco se najde.“

„Já určitě a ne jednu.“

„Já teda musím říct, že jich bylo dost, ani se mi na to nechce moc vzpomínat.“

Můžete již popsané zkušenosti označit za krizové situace?

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

„Ano.“ „Já taky.“ Taky.“

Jaký podmět nejčastěji negativně působí na vašeho klienta?

„U mého zejména nějaké křičící děti, velký hluk, hmyz a taky když má dělat domácí úkoly.“
„U mého když není po jeho.“
„Určitě když nejde udělat něco, co chce a změna.“

Co děláte pro to, aby krizová situace vůbec nenastala?

„Pořád s ním mluvím, vysvětluji mu spoustu věcí a řešíme spolu modelové situace, jak se při čem chovat.“
„Snažím se vyvarovat věcem, které klientovi vadí.“
„Snažím se, aby vše bylo podle klienta a aby nenastávaly velké změny.“

Kdybyste před tím četly článek o možných nejčastějších krizových situacích a jejich řešení, věděly byste, jak ve vaší situaci postupovat?

„Tak určitě bych si článek přečetla, nastudovala si jak se v takových situacích chovat. A pak kdyby to přišlo, věděla bych asi, jak si počít a taky bych nebyla asi tak překvapená.“
„Já určitě, zkusela bych u afektu nějaké řešení a třeba by to zabralo.“
„Jjá.“

Naskytla se u vás někdy taková krizová situace, že jste přemýšlely o ukončení asistence či změnu klienta?

„U mě asi ne, i když mě klient párkrát opravdu vytočil, tak ne.“

„U mě ano, přemýšlela jsem o tom hned po prvních třech asistencích. Po tom jak chytl ten první záchvat, začal mě škrábat a tak. Myslela jsem si, že na to prostě nemám, že si nerozumíme a nikdy nebudeme. Ale ještě jsem to zkusila a postupně se to zlepšilo. Spíš jsem si to už tolik nebrala.“

„No já jsem s klientem nezůstala. Po nějaké době jsem odešla. Bylo to hlavně kvůli tomu, že už byl starší a silnější než já. A samozřejmě měl i své potřeby a narážky. Prostě mi to bylo už nepříjemné, když měl sexuální narážky i v šalině a podobně. Ke konci jsem se i trošku bála, i když jsem věděla, že by asi nic neudělal. Trápilo mě, že jsem to nezvládla a jiní jo, ale prostě to jinak už nešlo.“

Terénní poznámky:

Z předchozího interview jsem sepsala následující terénní poznámky:

Pod pojmem krizové situace si asistentky do jisté míry představily podobné situace. Podle jejich odpovědí za krizové situace považují zejména agresivní chování, afekt klienta či možné nebezpečí, které klientovi hrozí. Jednoznačně se shodly, že o krizových situacích již v minulosti slyšely, avšak žádná z nich o tom více do hloubky nikdy nepřemýšlela. Z počátku na nich bylo vidět, že přesně neví, co krizové situace jsou a co si pod nimi představit. Byly ostýchavé a spíše se bály, že řeknou něco špatně.

Před tím než s klientem začaly pracovat je APLA do jisté míry obeznámila s možným krizovým chováním jejich klienta. Možné situace APLA získala po rozhovoru s rodiči nebo s předchozími asistentkami. Po té se asistentky setkaly i s rodiči, kde situace ještě probírali. Mnohé však uvedly, že uvedené situace nebyly dostačující a během asistence se objevily i situace nové. Asistentky se shodly, že je rodiče a APLA upozornili pouze na minimum specifik u klienta a jejich řešení. Po této otázce bylo zřejmé, že se nad problémem asistentky zamyslely a byly překvapené, že je vlastně se situacemi skoro nikdo neseznámil.

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

Asistentky uvedly, že krizové situace během asistence již zažily. Situace, které popisovaly, se shodují i s Nouzovými a havarijními situacemi (-Standard č. 14, kapitola č. 6). Jednalo se o pohřešování klienta, útěk klienta, afekt klienta, ohrožení klienta a slovní obtěžování klientem. Situaci většinou asistentky řešily podle návodu rodičů nebo předchozích asistentek. V případě afektu se jednalo o pokus zklidnění a snahu o zachování bezpečnosti. Při útěku klienta se jednalo o nalákání na oblíbené věci a adekvátní výhrůžkou. Avšak všechny se shodují, že předchozí metodika a možné řešení by jim určitě pomohly. I když by se jednalo o jiné situace, využívaly by možné řešení ze situací jiných. Za negativní podněty, které vyvolávají krizové situace, jsou považovány změny prostředí, rituálů, hmyz a velký hluk. Při popisování krizové situace byly asistentky do tématu velmi zapálené, téma je bavilo a často diskutovaly mezi sebou.

Asistentky uvedly, že se během jejich práce několikrát vyskytly situace, kdy přemýšlely o ukončení asistence. Avšak pouze jedna asistentka se rozhodla asistenci zcela ukončit. Ukázalo se, že tato situace pro ni nebyla jednoduchá a bylo jí nepříjemné blíže popisovat sexuální narážky klienta. Očividné také bylo to, že se cítila provinile, že asistenci přerušila. Proto se dále o ukončení asistence nechtěla zmiňovat.

Asistentky se mnou během rozhovoru plně spolupracovaly a snažily se popsat všechny možné situace. Podle jejich slov bylo interview velice příjemné a připadalo jim to spíše jako nějaké předávání informací a přátelská rozprava. Atmosféra byla velice uvolněná. Věřím tomu, že v lepších podmínkách a při větší účasti se najde spousta jiných situací a jejich řešení.

Námět k modifikaci výzkumného návrhu

Na základě prvních zkušeností z předchozího rozhovoru mě napadla zejména změna výchozích otázek. Ze začátku rozhovoru bude důležité projít si s asistentkami pojem krizová situace. Z počátku se jich tázat zda ví, co pojem obnáší a následně jim problematiku přiblížit. Připadalo mi, že asistentky neví, zda nějakou situaci za krizovou označit nebo ne. Z tohoto důvodu bude důležité upozornit, že žádná odpověď ani situace není chybná, že přínosné bude vše, co je napadne. Některé otázky by mohly být opomenuty. Například z první části, otázku číslo tři, jelikož se shoduje s otázkou druhou. (2. Jak by tuto situaci vyřešili ostatní u svých klientů? 3. Myslíte si, že jste někdy zažili se svým klientem krizovou situaci?) Podobně je tomu tak u otázky pět a šest z druhé části (5. Jaký podmět nejčastěji negativně působí na vašeho klienta? 6. Co krizové situace vyvolalo?) a sedm a osm, zde bych vynechala otázku číslo osm. (7. Co děláte pro to, aby krizová situace vůbec nenastala? 8. Jde jí nějak předcházet?) Otázku číslo čtyři „Můžete již popsané zkušenosti označit za krizové situace?“ Svádí k odpovědi „ano“, proto bych jí zcela vynechala, protože jak jsem uvedla, správné budou všechny odpovědi.

Seznam literatury:

BAZALOVÁ, Barbora. *Poruchy autistického spektra: teorie, výzkum, zahraniční zkušenosti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 247 s. ISBN 9788021057814.

ČADILOVÁ, V., JŮN, H., THOROVÁ, K. *Agrese u lidí s mentálním postižením a autismem*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 243 s. ISBN 978-80-7367-319-2.

ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.

ČERNÁ, M. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. 222 s. ISBN 978-80-246-1565-3.

EMERSON, Eric. *Problémové chování u lidí s mentální retardací*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 166 s. ISBN 9788073673901.

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

HAWKINS, P., SHONET, R. *Supervize v pomáhajících profesích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 202 s. ISBN 80-7178-715-9

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

GILLBERG, Christopher, Miroslava JELÍNKOVÁ a Theo PEETERS. *Autismus - zdravotní a výchovné aspekty: výchova a vzdělávání dětí s autismem*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 122 s. ISBN 8071782017.

HRDLIČKA, Michal a Vladimír KOMÁREK. *Dětský autismus: přehled současných poznatků*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 206 s. ISBN 8071788139.

Zahraniční literatura:

ELVÉN, Bo Hejlskov. *No fighting, no biting, no screaming: how to make behaving positively possible for people with autism and other developmental disabilities*. London: Jessica Kingsley, c2010, 240 s. ISBN 9781849051262.

QUINN, Barbara a Anthony F. MALONE. *Autism, Asperger syndrome and pervasive developmental disorder: an altered perspective*. 2nd ed. London: Jessica Kingsley, 2011, 207 s. ISBN 9781849058278.

Internetové odkazy:

Apla: Asociace pomáhající lidem s autismem. [online]. [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://www.apla.cz/>

Manuál pro tvorbu a zavádění standardů kvality poskytovaných sociálních služeb: Vzdělávání pracovníků sociální sféry. ČÁMSKÝ, Pavel a Dagmar KRUTILOVÁ. [online]. 2008 [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: http://www.csspraha.cz/users_data/file/manual-standardy-kvality.pdf

Restriktivní opatření: opatření omezující svobodný pohyb osob. KRUTILOVÁ. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2014-04-27]. Dostupné z: <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page2149/Registrace-socialnich-sluzeb/7-restriktivni-opatreni-opatreni-omezujici-svobodny-pohyb-osob><http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page2149/Registrace-socialnich-sluzeb/7-restriktivni-opatreni-opatreni-omezujici-svobodny-pohyb-osob>

Zvolila jste si zajímavé téma, pečlivě jej zpracováváte, jen „překlad“ do struktury výzkumného projektu je někdy násilný a někdy dost pokulhává. To jsou ale věci, které lze domyslet a doladit. Přeji hodně zdarů v realizaci výzkumu!